ePublishing

The Gleaner

Vol 10 (1973)

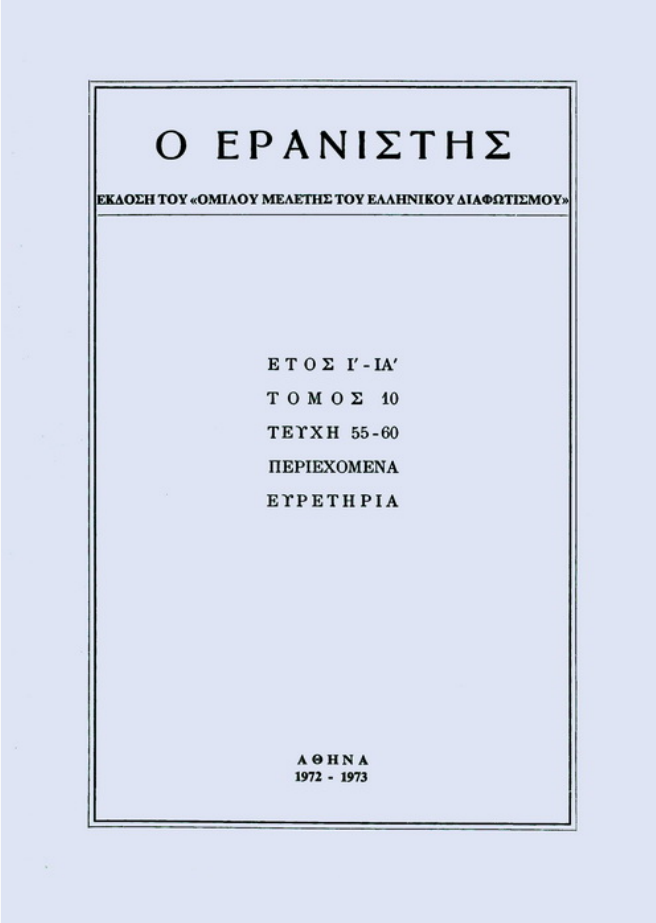
Ο ΕΡΑΝΙΣΤΗΣ

ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ «ΟΜΙΛΟΥ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΥ»

ΕΤΟΣ Ι'-ΙΑ'
ΤΟΜΟΣ 10
ΤΕΥΧΗ 55-60
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ
ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ

ΑΘΗΝΑ
1972 - 1973

Δύο πολιτικά στιχουργήματα του Παναγιώτη Κοδρικά

Ιωάννης Δ. Δημάκης

doi: 10.12681/er.9484

Copyright © 2016, Ιωάννης Δ Δημάκης

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0.

To cite this article:

Δημάκης Ι. Δ. (2016). Δύο πολιτικά στιχουργήματα του Παναγιώτη Κοδρικά. *The Gleaner*, *10*, 33–39. https://doi.org/10.12681/er.9484

https://epublishing.ekt.gr | **e-Publisher:** EKT | **Downloaded at:** 09/07/2025 16:02:01

ΔΥΟ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΣΤΙΧΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΟΔΡΙΚΑ

Στὸ Ἀρχεῖο Κοδρικᾶ στὸ Νεοελληνικὸ Ἰνστιτοῦτο τῆς Σορβόννης στὸ Παρίσι ὑπάρχουν ἀνάμεσα στὰ ἄλλα χαρτιὰ τοῦ Κοδρικᾶ καὶ δύο στιχουργήματα μὲ περιεχόμενο ποὺ τὰ ξεχωρίζει ἀπὸ τὰ ἄλλα ποιήματα τοῦ Ἀθηναίου λογίου, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχεδὸν πάντοτε χαρακτῆρα ἐρωτικό.[1] Πρόκειται γιὰ ἕνα ποιητικὸ σχεδίασμα ἀφιερωμένο στὸν Ναπολέοντα μὲ τίτλο «Ὠδὴ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τῶν Φραντζέζων» καὶ γιὰ ἕνα στιχούργημα ἐμπνευσμένο ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση ποὺ ἐπιγράφεται «Ἆσμα πολεμικόν». Στὶς περιπτώσεις αὐτὲς μποροῦμε νὰ

1. Γιὰ τὴ ζωὴ καὶ γιὰ τὸ ἔργο, σὲ γενικὲς γραμμές, τοῦ Κοδρικᾶ, τὰ βασικὰ βοηθήματα, στηριγμένα καὶ στὸ Ἀρχεῖο του, εἶναι Κ. Θ. Δημαρᾶ, *Ὁ Κοραῆς καὶ ἡ ἐποχή του*, Ἀθήνα, 1953 καὶ Κ. Θ. Δημαρᾶ, *Φροντίσματα Α΄. Ἀπὸ τὴν Ἀναγέννηση στὸ Διαφωτισμό*, Ἀθήνα 1963 (Εἰδικὰ τὸ κεφάλαιο : Προτομὴ τοῦ Κορδικᾶ). Οἱ ἴδιες περίπου πληροφορίες ἐπαναλαμβάνονται σὲ Ἀπ. Β. Δασκαλάκη, *Κοραῆς καὶ Κοδρικᾶς, ἡ μεγάλη φιλολογικὴ διαμάχη τῶν Ἑλλήνων, 1815-1821*, Ἀθῆναι 1966. (Εἰδικώτερα τὸ κεφάλαιο : Παναγιώτης Κοδρικᾶς, ὁ Ἀθηναῖος Φαναριώτης) καὶ Ι. Μ. Χατζηφώτη, *Ὁ ἑλληνικὸς διαφωτισμὸς προάγγελος τοῦ εἰκοσιένα*, Ἀθήνα 1971 (Τὸ κεφάλαιο : ὁ Παναγιώτης Κοδρικᾶς). Ὁ Κοδρικᾶς γεννήθηκε στὴν Ἀθήνα πιθανῶς τὸ 1762. Γραμματικὸς τοῦ Πατριάρχη Ἱεροσολύμων γιὰ ἕξι χρόνια στὴν πρώτη του νεότητα «σταδιοδρόμησε» ἀπὸ τὸ 1783 τὸν περισσότερον καιρὸ στὶς αὐλὲς τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας κοντὰ στοὺς Ἕλληνες ὁσποδάρους (κυρίως ὡς γραμματικὸς τοῦ Μιχαὴλ Σούτσου). Στὶς παραδουνάβιες ἡγεμονίες εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ συμπληρώση τὴν παιδεία του, καὶ μάλιστα στὸ Βουκουρέστι, κοντὰ στὸ λαμπρὸ δάσκαλο τῆς ἐποχῆς Λάμπρο Φωτιάδη, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐθισθῆ στὸ ἰδιότυπο κλῖμα τῆς φαναριώτικης κοινωνικῆς ζωῆς. Μέλος τῆς πρώτης τουρκικῆς διπλωματικῆς ἀποστολῆς στὸ Παρίσι τὸ 1797, σύντομα θὰ γίνη πράκτορας τῶν Γάλλων καὶ θὰ ἀναλάβη πιθανῶς ἀπὸ τὸ 1800 ἐπισήμως ὑπηρεσία στὸ γαλλικὸ Ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν ὡς διερμηνέας (παίζοντας συγχρόνως καὶ τὸ ρόλο τοῦ μυστικοσυμβούλου γιὰ τὰ πράγματα τῆς Ἀνατολῆς) ὡς τὸ θάνατό του στὰ 1827. Ἀπὸ τὸ 1794 ποὺ δημοσίευσε τὴ μετάφραση τοῦ ἔργου τοῦ Fontenelle «Ὁμιλίαι περὶ τῆς πληθύος τῶν κόσμων» μέχρι τὴν ἔκδοση, τὸ 1818, τοῦ μεγάλου ἔργου του «Μελέτη τῆς κοινῆς ἑλληνικῆς διαλέκτου», ὅπου προσπαθεῖ νὰ στηρίξη καὶ τὴ θεωρία του γιὰ τὴ «γλῶσσα τῶν εὐγενῶν», ὁ Κοδρικᾶς συνεχίζει τὶς φιλολογικές του ἐπιδόσεις μὲ διάφορα δημοσιεύματα καὶ μὲ τὴ συνεργασία του στὰ φιλολογικὰ περιοδικὰ

μιλήσουμε γιὰ ποίηση πολιτική, ἀφοῦ αἰτία της ὑπῆρξαν γεγονότα πολιτικά, ἔστω καὶ ἂν τὸ δεύτερο στιχούργημα θὰ μποροῦσε νὰ χαρακτηρισθῆ εἰδικώτερα ὡς ἐθνικό, ἂν ληφθῆ ὑπ' ὄψη τὸ θέμα του καὶ ἡ καταγωγὴ τοῦ στιχουργοῦ του.

Ἀπὸ ποιητικὴ πλευρὰ οἱ στιχοπλοκὲς αὐτὲς τοῦ Κοδρικᾶ ἐλάχιστο παρουσιάζουν ἐνδιαφέρον. Εἶναι ἄτεχνα καὶ ἀπειρόκαλα κατασκευάσματα χωρὶς ποιητικὴ ἔμπνευση. Τὰ νοήματά τους εἶναι ἄλλωστε γενικῶς κοινὰ καὶ ὁ ὅλος τόνος τους τὰ κάνει λίγο νὰ διαφέρουν ἀπὸ σύγχρονά τους κείμενα πολιτικῆς ἀρθρογραφίας. Ἡ «ποιητικὴ» προσπάθεια τοῦ δημιουργοῦ τους φαίνεται νὰ ἐξαντλεῖται στὴν ἀναζήτηση λέξεων ποὺ νὰ ὁμοιοκαταληκτοῦν. Τὸ ἐνδιαφέρον τους ἑπομένως γιὰ τὸν σημερινὸ μελετητὴ ἔγκειται ἀλλοῦ : δείχνουν μαζὶ μὲ τὰ ἄλλα λίγα δημοσιευμένα, ἀνάλογα σὲ ἀξία, ποιήματά του τὸ γενικὰ χαμηλὸ καλαισθητικὸ ἐπίπεδο τοῦ Κοδρικᾶ καὶ τὴν ἀντίφαση ποὺ ἐνυπάρχει στὴν πνευματικὴ φυσιογωνμία αὐτοῦ τοῦ κατὰ τὰ ἄλλα εὐφυοῦς καὶ προικισμένου ἀνθρώπου, πού, ἐνῶ ὡς λόγιος παρουσιάζει ἀξιόλογες ἐπιδόσεις, ὡς «ποιητὴς» ἐπιτρέπει στὸν ἑαυτό του ἔργα τόσον κοινότοπα. Ἀπὸ τὴν ἄποψη αὐτὴ εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι, ὅπως φανερώνουν οἱ χρονολογίες τῶν ποιημάτων αὐτῶν, 1806 καὶ 1822, καμμιὰ ἐξέλιξη δὲν παρατηρήθηκε στὴν ποιητική του πρακτικὴ μέσα σὲ τόσα χρόνια. Ἐξ ἄλλου νὰ στιχουργήματα αὐτὰ δείχνουν ὅτι ὁ Κοδρικᾶς ἀντλοῦσε τὸ ὑλικὸ γιὰ τὶς στιχουργικές του δοκιμὲς ὄχι μόνο ἀπὸ θέματα πού, ὅπως ὁ ἔρωτας, συνδέονται ἄμεσα μὲ τὸν συναισθηματικὸ κόσμο καὶ ἀποτελοῦν τὶς συνηθισμένες πηγὲς τῆς ποιητικῆς ἐμπνεύσεως, ἀλλὰ — ἔστω καὶ σπανιώτερα — ἀπὸ τὰ γεγονότα τῆς ἐποχῆς του, ὅσα κινοῦσαν τὸ ἐνδιαφέρον του καὶ προκαλοῦσαν τὶς ψυχικές του ἀντιδράσεις.

Ἡ «Ὠδὴ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τῶν Φραντζέζων», ποὺ ἔχει ἡμερομηνία «Παρίσι 10 Φεβρουαρίου 1806», ἀποτελεῖται ἀπὸ πέντε δίστιχες ὁμοικοκατάληκτες στροφὲς τροχαϊκοῦ ρυθμοῦ καὶ ἕναν τελευταῖο στίχο μονό. Φαίνεται δηλαδὴ πὼς τὸ στιχούργημα ἔμεινε ἀτελείωτο.

«Καλλιόπη» καὶ «Μέλισσα» (στὸ τελευταῖο δημοσιεύονται καὶ ἀρκετὰ ἀπὸ τὰ ποιήματά του). Ἀκόμη θὰ πρέπει νὰ σημειωθοῦν οἱ «Ἐφημερίδες» του (τὸ ἡμερολόγιό του τῶν ἐτῶν 1787 - 1797), ποὺ δημοσιεύθηκε ἀπὸ τὸν Ἀ. Ἀγγέλου τὸ 1963. Ὁ ρόλος του στὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση ἐκδηλώνεται ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ἐπαφές του καὶ τὶς φροντίδες του στὸ Παρίσι, ἀπὸ ἐπιστολὲς σὲ παράγοντες τῆς ἐπαναστατημένης Ἑλλάδας καὶ ἀπὸ δύο φυλλάδια γιὰ τὸ ἑλληνικὸ ζήτημα ποὺ δημοσίευσε γαλλικὰ τὸ 1822 καὶ τὸ 1824.

Ὁ Κοδρικᾶς μιλᾶ σὲ ὑπερθετικὸ τόνο γιὰ τὰ χαρίσματα καὶ τὶς λαμπρὲς πράξεις τοῦ Ναπολέοντος, κάνει ἀναφορὲς σὲ θεότητες τῆς ἀρχαιότητας (Δία, Ἀθηνᾶ), γιὰ νὰ ἐξάρη τὶς ἰδιότητές του καὶ διερωτᾶται ποῦ εἶναι ἡ λύρα τοῦ Ὀρφέως καὶ ἡ φωνὴ τοῦ Ὁμήρου, γιὰ νὰ ὑμνήσουν ἀντάξια τὰ ἔργα του. Ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἡ στροφὴ ὅπου ὁ Γάλλος αὐτοκράτορας χαρακτηρίζεται ὡς σωτήρας τῆς Γαλλίας καὶ λυτρωτὴς τῆς Ἰταλίας[2], ἐλπίδα τῶν Ἑλλήνων καὶ νικητὴς τῶν βαρβάρων. Οἱ λόγοι τοῦτοι μᾶς ἀποκαλύπτουν τοὺς ὁραματισμοὺς τοῦ Κοδρικᾶ, ποὺ ζώντας στὴ Γαλλία καὶ κατέχοντας ἐκεῖ ἐπίσημη θέση, ἀλλὰ συγχρόνως ἔχοντας ἔντονη ἑλληνικὴ συνείδηση καὶ ἐθνικὲς ἀνησυχίες (ὅπως καὶ ἀργότερα οἱ δραστηριότητές του στὴ διάρκεια τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως θὰ τὸ δείξουν) ἦταν φυσικὸ νὰ ἐλπίζη, ὅπως καὶ τόσοι ἄλλοι «φωτισμένοι» Ἕλληνες τῆς ἐποχῆς του, τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ ἔθνους του ἀπὸ τὴν προέλαση τοῦ Γάλλου στρατηλάτη. Εἶναι ἄλλως τε χαρακτηριστικὸ ὅτι ἡ ἀναφορὰ στὴν Ἑλλάδα γίνεται ἀμέσως μετὰ ἀπὸ τὴ μνεία τῆς γειτονικῆς Ἰταλίας, ποὺ βρῆκε τὴ «λύτρωσή» της ἀπὸ τὴν πολεμικὴ δράση τοῦ Ναπολέοντος.

Ἐνδιαφέρον, ἂν καὶ ἀπὸ ἄλλη πλευρά, παρουσιάζει ἐπίσης ἕνα εἶδος προλόγου ποὺ ἀκολουθεῖ τὸν τίτλο «Ὠδὴ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τῶν Φραντζέζων» καὶ ἀναφέρει : *Συντεθεῖσα χάριν τῆς Ἑλληνίδος Φολοῆς οὔσης παρὰ τῇ μαδὰμ Καμπαί, ἥτινι κατὰ προτροπὴν τοῦ μινίστρου διδάσκω τὴν κοινὴν ἑλληνικὴν διάλεκτον.* Οἱ πληροφορίες αὐτὲς μᾶς παρέχουν χρήσιμες ἐνδείξεις γιὰ τὶς σχέσεις τοῦ Κοδρικᾶ στοὺς κύκλους τῆς ἑλληνικῆς καὶ γαλλικῆς κοινωνίας τοῦ Παρισιοῦ λίγα χρόνια μετὰ τὴν ἐγκατάστασή του στὴ γαλλικὴ πρωτεύουσα[3]. Ἰδιαιτέρως ἀξιοπρόσεκτη εἶναι ἡ πληροφορία του ὅτι ἀνέλαβε τὴν παράδοση τῶν μαθημάτων τῆς νέας ἑλληνικῆς «κατὰ προτροπὴν τοῦ μινίστρου». Ἂν καὶ ὁ «μινίστρος» αὐτὸς δὲν προσδιορίζεται ἀκριβέστερα, πρέπει νὰ

2. Φυσικὰ ἐννοεῖ τὴν ἀπομάκρυνση ἀπὸ τὴν ἰταλικὴ χερσόνησο τῆς αὐστριακῆς κυριαρχίας καὶ τὴν ὀργάνωση τῶν πολιτικῶν πραγμάτων τῆς Ἰταλίας σὲ νέες βάσεις μετὰ τὶς ἐκστρατεῖες τοῦ Ναπολέοντος (ἀκόμη ὡς στρατηγοῦ τῆς γαλλικῆς Δημοκρατίας) καὶ τοὺς ἄλλους πολέμους ποὺ ἀκολούθησαν (στὴν ἐποχὴ τοῦ Διευθυντηρίου καὶ στὶς ἀρχὲς τῆς Αὐτοκρατορίας).

3. Στὴν Ἀθήνα ποὺ γράφτηκε αὐτὸ τὸ ἄρθρο δὲν ὑπῆρξε δυνατὸ νὰ ταυτισθοῦν τὰ πρόσωπα ποὺ ἀναφέρονται στὴν προλογικὴ ἐπεξήγηση τοῦ ποιήματος καὶ οἱ σχέσεις τους μὲ τὸν Κοδρικᾶ. Ἡ βιβλιογραφία δὲν βοηθεῖ σ' αὐτό. Εἶναι ὅμως πιθανὸ ὅτι μιὰ συστηματικὴ ἔρευνα στὸ Ἀρχεῖο Κοδρικᾶ στὸ Παρίσι θὰ μποροῦσε νὰ δώση χρήσιμες διευκρινίσεις.

ἦταν ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Γαλλίας, ὁ ἱεραρχικὸς προϊστάμενος τοῦ Κοδρικᾶ. Πράγματι καὶ σὲ ἄλλα κείμενα καὶ συγκεκριμένα σὲ ἀναφορὲς καὶ γράμματά του ποὺ σώζονται στὰ Ἀρχεῖα τοῦ γαλλικοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, ὁ Κοδρικᾶς μὲ τὸν ὅρο μινίστρος ἐννοεῖ πάντοτε τὸν ὑπουργὸ τῶν Ἐξωτερικῶν. Τὸ πρᾶγμα προσλαμβάνει ἀκόμη ἰδιαίτερη σημασία, ἂν ληφθῆ ὑπ' ὄψη ὅτι τὴν ἐποχὴ ποὺ ἔγραφε τὸ ποίημά του ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Γαλλίας ἦταν ὁ πολὺς Talleyrand[4].

Τὸ δεύτερο ποίημα τοῦ Κοδρικᾶ, ἀκόμη πιὸ ἄτεχνο ἀπὸ τὸ πρῶτο, μὲ τίτλο «Ἆσμα πολεμικὸν» φέρει ἡμερομηνία : 3 Ἀπριλίου N.[5] 1822. Ἀποτελεῖται ἀπὸ ὀχτὼ τετράστιχες στροφὲς ἰαμβικοῦ ρυθμοῦ μὲ ὁμοιοκατάληκτους τὸν δεύτερο μὲ τὸν τέταρτο στίχο κάθε στροφῆς. Τὸ ποίημα ἔχει τὴ μορφὴ θουρίου (μοιάζει μὲ μίμηση τοῦ θουρίου τοῦ Ρήγα) καὶ φαίνεται μάλιστα πὼς εἶχε σχεδιασθῆ γιὰ νὰ τραγουδιέται, ἂν κρίνη κανεὶς ἀπὸ τὸ ὅτι ἡ πρώτη στροφὴ ἐπαναλαμβάνεται σὰν ἐπῳδὸς ἔπειτα ἀπὸ ὅλες τὶς ἄλλες. Στὸ τέλος ὑπάρχει ἡ ὑπογραφὴ τοῦ Κοδρικᾶ (σὲ συντομογραφία) σύμφωνα μὲ τὸν τρόπο πού, ὅπως ξέρουμε, ἔγραφε τότε τὸ ὄνομά του : Παναγιώτης Κοδρικᾶς Καγκελάριος[6].

4. Δὲν ἀποκλείεται ἡ ἐπικοινωνία τοῦ ὑπουργοῦ μὲ τὸν Κοδρικᾶ νὰ μὴν ἦταν ἄμεση, ἀλλὰ ὁ ὑπουργός, ποὺ ἐγνώριζε τὴν ὕπαρξη τοῦ Ἕλληνα «διερμημένα» στὸ Ὑπουργεῖο, νὰ τοῦ ἔκανε τὴν ὑπόδειξη διὰ μέσου κάποιου ἀνωτέρου ὑπαλλήλου (π. χ. τοῦ προϊσταμένου καὶ προστάτη τοῦ Κοδρικᾶ d'Hauterive). Καὶ σὲ ἄλλες περιπτώσεις, ὅπως στὸ ζήτημα τῶν σχεδίων τοῦ τάγματος τῆς Μάλτας στὴν Ἑλλάδα, ὅπου ὁ Κοδρικᾶς ἔπαιξε ἕνα ρόλο διαμέσου, (βλέπε τὰ δημοσιευμένα κείμενά του στὴ μελέτη τοῦ Ἠλ. Γεωργίου, *Ὁ Ph. Jourdain καὶ ὁ Sainte - Croix Molay ἐν τῇ κατὰ τὸ 1823 συνθήκῃ τῶν Ἰωαννιτῶν ἱπποτῶν μετὰ τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως*, Ἀθῆναι 1952), ὁ Ἀθηναῖος λόγιος, τοῦ ὁποίου ἡ τάση γιὰ ἐπίδειξη εἶναι γνωστή, ἐμφανίζεται νὰ παίρνη ἐντολὲς ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὸν ὑπουργό του (στὴν περίπτωση τοῦ τάγματος τῆς Μάλτας ἀπὸ ἕναν ἄλλον μεγάλο: τὸν Chateaubriand), πρᾶγμα ποὺ καὶ ἐκεῖ δὲν φαίνεται πολὺ πιθανόν. (Δὲν εἶναι πάντως καὶ τελείως ἀδύνατο στὰ ὑπουργεῖα τῶν ἀρχῶν τοῦ 19ου αἰῶνα, ποὺ ἡ ὀργάνωσή τους ἦταν ἀκόμη σχετικὰ ἁπλὴ καὶ τὸ προσωπικό τους ὀλιγάριθμο, νὰ ὑπῆρχε προσωπικὴ σχέση τοῦ ὑπουργοῦ μὲ ὅλους τοὺς ὑπαλλήλους του). Ὁπωσδήποτε εἶναι γνωστὸ ὅτι ὁ Κοδρικᾶς παρὰ τὰ ἐπανειλημμένα διαβήματά του δὲν κατόρθωσε ποτὲ νὰ ἐπιτύχη τὴν πραγματοποίηση τοῦ ὀνείρου του, τὴ μετάταξή του ἀπὸ τὴ θέση τοῦ διερμηνέα στὴν καθαυτὸ διπλωματικὴ ὑπηρεσία τοῦ ὑπουργείου.

5. N. = Νέον. (Δηλαδὴ σύμφωνα μὲ τὸ νέο ἡμερολόγιο).

6. Ὅπως εἶναι γνωστό, τὸ ἐπώνυμο τοῦ Κοδρικᾶ ἀπὸ τὸν πατέρα του ἦταν Κατζηλιέρης, ἀλλὰ αὐτὸς υἱοθέτησε τὸ ἐπώνυμο τῆς μητέρας

Στὸ πατριωτικὸ αὐτὸ στιχούργημα ὁ Κοδρικᾶς κάνει ἔκκληση στοὺς Ἕλληνες νὰ ἀγωνισθοῦν γιὰ τὴν ἐλευθερία, διεκτραγῳδεῖ τὶς ἀγριότητες τῶν ἀσεβῶν Τούρκων εἰς βάρος τῶν ἀναξιοπαθῶν Χριστιανῶν καὶ ὁραματίζεται μιὰ ἐλεύθερη πατρίδα μὲ ὑψωμένο στὴν Κωνσταντινούπολη τὸν τίμιο σταυρό. Ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἡ τύχη τῆς πέμπτης στροφῆς. Ἀρχικὰ ὁ Κοδρικᾶς εὐαγγελίζεται ἐκεῖ μιὰ μεγάλη δύναμη νὰ ἔρχεται γιὰ νὰ λυτρώση τὴ χριστιανικὴ πίστη (ὑπαινιγμὸς στὴ Ρωσσία). Φαίνεται ὅμως ὅτι ἡ στροφὴ ἀντικαταστάθηκε ἀργότερα (δὲν εἶναι γνωστὸ πότε) ἀπὸ ἄλλη. Πράγματι στὸ πλάϊ της ὑπάρχει μιὰ χαρακτηριστικὴ σημείωση «Ἀφαιρεῖται ὡς ἐψευσμένη ἐλπίς», ἐνῶ στὸ δεξιὸ μέρος τῆς σελίδας μιὰ νέα στροφὴ μὲ θέμα διαφορετικὸ παίρνει τὴ θέση της : πρόκειται γιὰ τὸ ἀθῶο αἷμα ἑνὸς λαοῦ πιστοῦ ποὺ χύνεται γιὰ τὴν πίστη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Εἶναι φανερὸ ὅτι καὶ ὁ Κοδρικᾶς, ὅπως καὶ πολλοὶ ἄλλοι Ἕλληνες τῆς ἐποχῆς, εἶχε γιὰ μιὰ περίοδο στηρίξει τὶς ἐλπίδες του γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς πατρίδας του σὲ μιὰ ρωσικὴ παρέμβαση, γιὰ νὰ τὶς χάση ὅμως ἀργότερα μὲ τὴ νέα τροπὴ τῶν γεγονότων.

Ἰωάννης Δ. Δημάκης

ΤΑ ΣΤΙΧΟΥΡΓΗΜΑΤΑ

1

Ὠδὴ πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα τῶν Φραντζέζων

(συντεθεῖσα χάριν τῆς Ἑλληνίδος Φολοῆς οὔσης παρὰ τῇ μαδὰμ Καμπαί, ἥτινι κατὰ προτροπὴν τοῦ μινίστρου διδάσκω τὴν κοινὴν ἑλληνικὴν διάλεκτον).

Παρίσι, 10 Φεβρουαρίου 1806

Ψάλλε Μοῦσα τῶν Ἡρώων Ἥρωα τερατουργόν,
τροπαιοῦχον ἐν πολέμοις καὶ εἰρήνης χορηγόν.

του μετὰ τὸν πρόωρο θάνατο τοῦ τελευταίου ἐκπροσώπου τῆς οἰκογενείας της (κοινωνικῶς ἄλλωστε ἀνώτερης ἀπὸ τὴν ἐπίσης καλὴ οἰκογένεια τοῦ πατέρα του). Ἀργότερα, ἐγκατεστημένος στὸ Παρίσι, θὰ προσθέση στὸ Κοδρικᾶς τὸ ὄνομα τοῦ πατρικοῦ γένους του, ἀλλὰ «ἐξελληνισμένου» σὲ Καγκελάριος — ἴσως καὶ γιὰ τὶς ἐντυπώσεις ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ προκαλέση ἕνα τέτοιο ὄνομα ποὺ ἔμοιαζε σὰν τίτλος. Φυσικὰ οἱ ἀντίπαλοί του γνωρίζοντας τὴν ἀγάπη του γιὰ ἐπίδειξη δὲν θὰ χάσουν τὴν εὐκαιρία νὰ τὸν διακωμῳδήσουν γι' αὐτό. (Βλέπε σχετικὰ Κ. Θ. Δημαρᾶ, *Φροντίσματα*, σ. 67 καὶ Ἀπ. Β. Δασκαλάκη, *Κοραῆς καὶ Κοδρικᾶς*, σ. 26).

Τῆς Γαλλίας τὸν σωτῆρα, Ἰταλίας λυτρωτήν,
τῶν Ἑλλήνων τὴν ἐλπίδα τῶν βαρβάρων νικητήν.

Αὐτοκράτορα γενναῖον, Βασιλέα δοξαστόν,
Ναπολέοντα τὸν Μέγαν, αἰωνίως σεβαστόν.

Ποῦ Ὀρφέως νῦν ἡ λύρα ; Ποῦ Ὁμήρου ἡ φωνή,
Διὸς νέου νὰ ἠχήσουν ἔργα τὰ λαμπροφανῆ.

Ὅς τὸν κεραυνὸν εἰς χεῖρας, Ἀθηνᾶν ἐν κεφαλῇ,
φέρων ὑπερέχει πάντας σθένει, κράτει καὶ βουλῇ.

Πλήττει, καίει καταστρέφει γίγαντας.

2

3 Ἀπριλίου Ν. 1822

Ἆσμα πολεμικὸν

Ἐλᾶτε παλληκάρια
Ἑλλάδος τὰ παιδιὰ
κτυπᾶτε γιὰ τὴν πίστη
καὶ γιὰ τὴν λευτεριά.

Φίλη ἐλευθερία
δύναμις τοῦ σταυροῦ
γιὰ σένα πολεμοῦμεν
τὸ κράτος τοῦ ἐχθροῦ

Ἐλᾶτε κτλ.

Ἐχθρὸς τῆς πίστεώς μας
καὶ τύραννος τῆς γῆς
εἶναι στὸν κόσμον ὅλον
Τοῦρκος ὁ ἀσεβής.

Ἐλᾶτε

Ἐρήμαξε τὸν τόπον
ἔσφαξε τοὺς γονεῖς
σκλαβώνει τὶς γυναῖκες
τέκνα καὶ συγγενεῖς.

Ἐλᾶτε

Μιὰ δύναμις μεγάλη
Ἄνακτος θαυμαστοῦ
ἔρχεται νὰ λυτρώση
τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ[7].

Τὸ αἷμα τὸ ἀθῷον
ἑνὸς λαοῦ πιστοῦ
χύνεται γιὰ τὴν πίστιν
τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐλᾶτε

Τὶ δόξα μᾶς προσμένει
τὶ στέφανος χρυσὸς
σὰν ὑψωθῆ στὴν Πόλιν
ὁ τίμιος σταυρός !

Ἐλᾶτε

Ὦ φίλτατη πατρίδα
ἡρώων καὶ σοφῶν
ὡς πότε πλιὰ θὰ μένῃς
στὰ χέρια ἀσεβῶν !

Ἐλᾶτε

Ὅλοι μικροὶ μεγάλοι,
γέροντες καὶ παιδιά,
κανένας μας δὲν στέργει
νὰ μένῃ στὴν σκλαβιά.

Παναγιώτης Κοδρικᾶς Καγκελάριος.

7. Εἶναι ἡ στροφὴ πού, ὅπως σημειώσαμε, ἔχει ἀντικατασταθῆ ἀπὸ αὐτὴ πού σημειώνεται πλάϊ της.